

Hoe kijken beheerders aan tegen de aangekondigde bezuinigingen van het kabinet op natuur.

Waar gaan de eerste klappen vallen, waar gaan ze op bezuinigen?
Of is het niet zo erg om de tering naar de nering te zetten?

Recreant is de dupe

Voor Wilfred Alblas kreeg 2010 nog een mooi slot. Op de laatste dag voor zijn vakantie hoorde de regiodirecteur Noord van Natuurmonumenten dat Gedeputeerde Staten van Drenthe door wil gaan met de herinrichting van de agrarische enclave aan de noordkant van het Dwingelderveld. 'De laatste percelen zijn aangekocht. Nu kunnen we zo'n 200 hectare omzetten in natuur én de diepe waterlossing dempen die door de vennen en de natte hei loopt. Niet alleen de natuur is daarmee gediend, maar ook de recreatie en de waterberging; de sponswerking van het Dwingelderveld wordt aanzienlijk vergroot.'

Dat project, waar al bijna veertig jaar over wordt gepraat, stond op de tocht doordat Henk Bleker, staatssecretaris van Landbouw, de provincies eind oktober maande geen nieuwe verplichtingen aan te gaan ten behoeve van het natuurbeleid. 'GS heeft gelukkig besloten dat het project toch door kan gaan', aldus Alblas. 'Dat is op het nippertje, maar de robuuste verbindingzone met de Holterberg zal wel van de baan zijn, evenals de aanpak van de externe verdroging van het Dwingelderveld; daar wilden we ook mee aan de slag. Onze allereerste prioriteit is nu het overeind houden van het budget voor het beheer', aldus de regiodirecteur.

Daarover is hij niet optimistisch. 'Aanvankelijk was het verhaal dat de staatssecretaris ervoor koos, te stoppen met aankopen om de prioriteit te leggen bij beheer van bestaande gebieden, maar de laatste berichten zijn dat ook daarvoor onvoldoende geld in de pot zit. Dan rijst de vraag: houden we nog twee schaapskuddes in de lucht, blijven de recreatieve voorzieningen in stand en wat doen we met de natte heide. Met grootschalig plagwerk hebben we de vergrassing eronder gekregen; nu zijn we toe aan kleinschalig maatwerk bijvoorbeeld ten behoeve van de Klokjesgentiaan en de Aardbeivlinder. Ik ben bang dat dat onder druk komt te staan', aldus Alblas.

'Als je je vizier alleen op het Dwingelderveld richt, dan komt daar nog een heel mooi project van de grond: met een beperkte aankoop wordt in een groot gebied de natuurkwaliteit hersteld. Maar dat soort resultaten kun je ook elders boeken, bijvoorbeeld bij landgoed De Klencke, langs de Aalderstroom. Daar ligt nog ongeveer 11 hectare; als we die kunnen verwerven, is het mogelijk kilometers beek te herstellen én waterberging te realiseren, maar daar is geen geld meer voor waardoor ook de al gedane investeringen onvoldoende renderen. Dat is treurig. Heel veel partijen werken al jaren samen om landbouwstructuurversterking, waterberging, recreatie en natuurontwikkeling met elkaar te verbinden. Er wordt bezuinigd op natuur, maar feitelijk is dat een bezuiniging op de hele plattelandontwikkeling. Dat is een bouwwerk. Als je daar één steen uittrekt dan dondert de hele boel in elkaar. Ook de waterschappen zitten met de handen in het haar; kaderrichtlijnwater-projecten zijn vaak gekoppeld aan de EHS.'

Pas op de plaats

Albert Schimmelpenninck, rentmeester van het particuliere landgoed Twickel, kan zich er juist wel in vinden dat de overheid een

pas op de plaats maakt bij de aankoop van grond voor natuurontwikkeling. 'De staatssecretaris legt terecht de nadruk op het beheer van bestaande terreinen. Laten we dat maar eens goed doen, vóórdat we meer willen. Dat is de tering naar de nering zetten; dat herken ik volledig. Doordat de provincies zijn gestopt met de aankopen voor de EHS is de grondmarkt tot rust gekomen. Ondanks de crises bleven de grondprijzen stijgen; daar lijkt nu een kentering op te treden. Voor Twickel is dat een belangrijk pluspunt.'

Wel leeft de rentmeester eind december nog tussen hoop en vrees over een groot project op het landgoed. 'Er zijn vergevorderde plannen om twee boeren uit te plaatsen, zodat andere agrariërs een betere verpakking krijgen en er 60 hectare nieuwe natuur ontstaat, onder meer langs de beken. De economische motor daarachter is de vergoeding van de overheid voor particuliere grondeigenaren die landbouwgrond omvormen naar natuurterrein. Ook die bijdrage is door de provincies voorlopig bevroren. GS van Overijssel beraadt zich nog of men zich juridisch gehouden voelt aan dit project, of dat men wellicht wil doorgaan in het kader van de herijking van de EHS. Ik heb goede hoop, maar als er toch een streep door gaat dan zitten we met flinke frustraties. Bovendien hebben we voor één van de twee boeren al een overeenkomst getekend om grond aan te kopen in Drenthe.'

Schimmelpenninck is te spreken over de aangekondigde stap van het kabinet om een eind te maken aan de voorkeursregeling voor natuurorganisaties. 'De overheid kocht gronden aan en leverde die om niet door aan natuurorganisaties. Daar konden particuliere eigenaren niet tegenop. Ik hoop dat alle partijen voortaan gelijk worden behandeld; het gaat er toch niet om wie de eigenaar is, maar of er een goed beheer wordt gevoerd?' Voorlopig gaat Schimmelpenninck ervan uit dat de vergoedingen daarvoor op peil blijven, maar dat is wel degelijk een zorgpunt, beaamt hij. 'Als de overheid wil dat wij bepaalde natuurdoeltypen nastreven, dan moet daar een adequate vergoeding tegenover staan. Dat vind ik prioriteit nummer 1. Wel moet je nadenken of dure natuurdoeltypen wel altijd zo nodig zijn. Opgaand bos is veel goedkoper te beheren dan bijvoorbeeld stuifzand. Moeten we in deze tijd van bezuinigingen het areaal van dat laatste dan uitbreiden? Als we de grond langs de beken op Twickel afgraven voor natuurontwikkeling dan krijg je massale elzenopslag. Laat daar dan toch ook een elzenbroekbos ontstaan; dat heeft ook natuurwaarde.'

De rentmeester verwacht niet dat het kabinetsbeleid heel veel impact zal hebben op het landgoed. Twickel houdt goeddeels de eigen broek op. 'Wij zijn maar voor 10 tot 15 procent afhankelijk van subsidies, en dat nog vaak voor speciale projecten zoals restauraties. Ik verwacht dat, mits de beheersvergoedingen op peil blijven, het nieuwe beleid ons juist meer kansen biedt', aldus Schimmelpenninck. 'Ik denk dan aan de mogelijkheid om gemakkelijker afrondingsaankopen te doen. Tot nu toe is er bijvoorbeeld bij Staatsbosbeheer geen enkele bereidheid eigendommen die aan of binnen gebieden van Twickel liggen te verkopen. Ook ruilingen

Onderhoud van recreatieve voorzieningen, zoals deze knuppelbrug in de Peel, komt in het gedrang (foto: SBB).

zijn heel lastig. In het algemeen zou het nieuwe beleid er toe moeten leiden dat geïnteresseerde particulieren de kans krijgen landgoederen en natuurgebieden in eigendom of beheer over te nemen.'

Koekoek één zang

Piet Zegers, boswachter van Staatsbosbeheer in de Peel, wil niet vooruitlopen op het meest zwarte scenario: dat zijn organisatie het in 2015 moet doen met de helft van het huidige budget. 'Er zijn nog geen keuzes gemaakt wat we wel en wat we niet meer gaan doen. Daarvoor zijn er nog te veel onduidelijkheden. De Peel is een hoogveen gebied, dat hoort nat en landschappelijk open te zijn. Om dat in stand te houden, is een behoorlijke beheerinspanning nodig', aldus de boswachter.

'Als je niets doet dan is het hier, met uitzondering van de grootste waterplassen, over tien jaar één groot berkenbos. Dat is natuurlijk ook natuur, maar bos is wel al het meest voorkomende natuurype in Nederland. Zo'n ontwikkeling gaat ten koste van minder algemene broedvogels als Blauwborst, Roodborsttapuit en Sprinkhaanrietzanger. Als het meer koekoek één zang wordt, zullen ook specifieke hoogveenlibelles verdwijnen. De Peel wordt dan meer eenheidsworst, niet alleen binnen het gebied, maar ook ten opzichte van de rest van Nederland', meent Zegers.

Hij verwacht dat vooral recreatievoorzieningen de dupe worden. In de Groote Peel komen jaarlijks zo'n 150 duizend bezoekers.

'Nu is het bezoekerscentrum Mijl op Zeven 330 dagen in het jaar open, voor een kopje koffie, de wc of om informatie in te winnen. Dat kunnen we misschien niet volhouden. Ik verwacht ook dat de

wandelmogelijkheden in dit Nationale Park gaan afnemen. De knuppelbruggen moeten we vaak controleren, anders gebeuren er ongelukken, maar ook de gewone paden vergen veel onderhoud: regelmatig ophogen en een tot twee keer per jaar maaien om dichtgroeien tegen te gaan.'

Ook zijn collega Thomas van der Es, boswachter in de Biesbosch, ziet zware tijden aanbreken. Weliswaar lift het Nationale Park voor uitbreiding van de EHS mee met projecten in het kader van Ruimte voor de Rivier, maar dat gaat wel gepaard met extra beheerkosten. Van der Es: 'De oevers moeten bijvoorbeeld wilgen-vrij worden gehouden voor de doorstroming van het rivierwater. Dat kost extra geld bij een krimp budget.'

Onze grootste kosten', aldus Van der Es, 'zitten in het onderhouden van de recreatievoorzieningen. Het merendeel van de Biesbosch bestaat namelijk uit procesnatuur; dat betekent zo weinig mogelijk ingrijpen. De eerste klappen zullen vallen bij het openhouden van vaarwegen, maaien van paden, onderhoud van steigers, damwanden en picknickweides. Dat zal extensiever worden; vooral de recreanten en de ondernemers die hier vaartochten organiseren, zullen de bezuinigingen voelen: bankjes die er niet meer staan, een haventje dat is afgesloten of een doorgang die niet meer te bevaren is.'

Toch zal ook in de Biesbosch de natuur een veer laten, denkt de boswachter. 'In het kader van Natura2000 moeten we een paar honderd hectare wat verwaarloosde stroomdalgraslanden beter gaan beheren. Dat is heel arbeidsintensief, en dus duur. Ik vrees dat de kansen die hier liggen voor de natuur niet kunnen worden benut. Dat is doodzonde.'